

Именно това наслагване вероятно е породило уникалната гледна точка към живота като въплъщение на сънищата на небитието, демонстрирана в едноименното стихотворение. И би трябвало да отбележим, че тази гледна точка – уникална в цялостния контекст на тогавашната българската поезия – съвсем не е случайна в контекста на поетическото творчество на Яворов. Неговите визии за смъртта обаче са вибриращи, те се променят в различните стихотворения – и се променят в много широк диапазон, като сякаш следват логиката на махалото: смъртта е видяна като абсолютен и като твореща земния свят, но и като безмилостна ентропия, като пълно изличаване на човешкото и сриг на духа и плътта в пространства на страдание, чезнене и празнота. Тази особена амбивалентност във визиите за смъртта, това блуждаене между традиционно декадентските визии и абсолютно нестандартните за българската култура реминисценции от източните религии и философии¹⁴, е особено интересна – и е един от факторите, които поддържат критическия интерес към този поет.

Темата за смъртта не би могла да бъде сериозно осмислена, без да се опитаме да анализираме типа лирически герой и спецификите на творческото Аз, които разкриват пред нас тези стихотворения – или по-точно казано, да се опитаме да видим неговите интуиции за *съдбата на човека* – за това доколко неговото битие е свободно и доколко предопределено. И ако не се залутаме в тенденции и периоди, отговорът ще бъде доста категоричен: човекът в стиховете на Яворов е сам, спял, безприютен и преди всичко – *обречен*. Тази обреченост обаче не се дължи на исторически или социални обстоятелства, или пък лична карма: това е *екзистенциална обреченост*¹⁵ – като съсъд на безсмъртния дух човекът е обречен поради своята тленност, безсмислен поради изхабяващата мощ на самото живеене, неспособен да дефинира самия себе си, тъй като вътрешният му свят е разкъсван от противоречия – или ако си послужим с думите на Яворов, в гърдите му живеят две души – „душа на ангел и на демон“. Осъзнаването на това обричащо съжителстване обаче прилича

¹⁴ Може би не става дума за реминисценции, а за интуитивно долавяне на ключови за тях парадигми: например основната теза от Бенареската проповед на Буда Шакиямуни – тази за битието като страдание – може съвсем буквално да бъде поставена като мото над цялата поезия на Яворов – въпреки че неговите основания са били, разбира се, съвсем различни.

¹⁵ В това отношение бихме могли да кажем, че Яворов е първият поет в литературната ни история, който в редица стихотворения поставя екзистенциалната проблематика в центъра на вниманието; „В часа на синята мъгла“ е само един от многото примери.